16. อฏฺฐงฺคิกมคฺค (อริยมรรคมีองค์แปด)

~ที.ม.10/299/348; ม.มู.12/149/123; ม.อุ.14/704/453; อภิ.วิ.35/569/307

หัวหน้านำ: หันทะ มะยัง อะริยัฏฐังคิกะมัคคะปาฐัง ภะณามะ เส.

อะยะเมวะ อะริโย อัฏฐังคิโก มัคโค.	หนทางนี้แลเป็นหนทางอันประเสริฐ ซึ่งประกอบด้วยองค์แปดประการ.
เสยยะถีทัง :-	ได้แก่สิ่งเหล่านี้คือ:-
สัมมาทิฏฐิ,	ความเห็นชอบ,
สัมมาสังกัปโป,	ความดำริชอบ,
สัมมาวาจา,	การพูดจาชอบ,
สัมมากัมมันโต,	การทำการงานชอบ,
สัมมาอาชีโว,	การเลี้ยงชีวิตชอบ,
สัมมาวายาโม,	ความพากเพียรชอบ,
สัมมาสะติ,	ความระลึกชอบ,
สัมมาสะมาธิ.	ความตั้งใจมั่นชอบ.
องค์มรรคที่ 1 :	
กะตะมา จะ ภิกขะเว สัมมาทิฏฐิ ?	ดูก่อนภิกษุ[1] ทั้งหลาย, ความเห็นชอบเป็นอย่างไรเล่า ?
ยัง โข ภิกขะเว ทุกเข ญาณัง,	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ความรู้อันใด เป็นความรู้ในทุกข์,
ทุกขะสะมุทะเย ญาณัง,	เป็นความรู้ในเหตุให้เกิดทุกข์,

---

[1] (คำว่า ภิกษุ หมายถึง ผู้ที่เห็นภัยในวัฏสงสาร แล้วจึงศึกษาและปฏิบัติตามมรรคมีองค์ 8 ที่พระพุทธองค์ทรงสอน มิได้หมายถึงพระภิกษุที่ห่มจีวรเสมอไป)

ทุกขะนิโรเธ ญาณัง,	เป็นความรู้ในความดับแห่งทุกข์,
ทุกขะนิโรธะคามินิยา ปะฏิปะทายะ ญาณัง.	เป็นความรู้ในทางดำเนินให้ถึงความดับแห่งทุกข์.
อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาทิฏฐิ	ดูก่อนภิกษุทั้งหลายอันนี้เรากล่าวว่า ความเห็นชอบ.
องค์มรรคที่ 2 :	
กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมาสังกัปโป ?	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ความดำริชอบเป็นอย่างไรเล่า ?
เนกขัมมะสังกัปโป,	ความดำริในการออกจากกาม,
อัพยาปาทะสังกัปโป,	ความดำริในการไม่มุ่งร้าย,
อะวิหิงสาสังกัปโป,	ความดำริในการไม่เบียดเบียน,
อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาสังกัปโป,	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า ความดำริชอบ.
องค์มรรคที่ 3 :	
กะตะมา จะ ภิกขะเว สัมมาวาจา ?	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, การพูดจาชอบ เป็นอย่างไรเล่า ?
มุสาวาทา เวระมะณี,	เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการพูดไม่จริง,
ปิสุณายะ วาจายะ เวระมะณี,	เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการพูดส่อเสียด,
ผะรุสายะ วาจายะ เวระมะณี,	เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากพูดหยาบ,
สัมผัปปะลาปา เวระมะณี,	เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ,
อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาวาจา.	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า การพูดจาชอบ.

องค์มรรคที่ 4 :

กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมากัมมันโต ? ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย,การทำการงานชอบเป็นอย่างไรเล่า ?

ปาณาติปาตา เวระมะณี, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการฆ่า,

อะทินนาทานา เวระมะณี, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการฉ้อเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้แล้ว,

กาเมสุ มิจฉาจาราเวระมะณี, เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการประพฤติผิดในกามทั้งหลาย.

อะยังวุจจะติ ภิกขะเว สัมมากัมมันโต. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า การทำการงานชอบ.

องค์มรรคที่ 5 :

กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมาอาชีโว ? ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, การเลี้ยงชีวิตชอบ เป็นอย่างไรเล่า ?

อิธะ ภิกขะเว อะริยะสาวะโก, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, สาวกของพระอริยเจ้าในธรรมวินัยนี้.

มิจฉาอาชีวัง ปะหายะ, ละการเลี้ยงชีวิตที่ผิดเสีย.

สัมมาอาชีเวนะ ชีวิกัง, กัปเปติ. ย่อมสำเร็จความเป็นอยู่ด้วยการเลี้ยงชีวิตที่ชอบ.

อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาอาชีโว. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า การเลี้ยงชีวิตชอบ.

องค์มรรคที่ 6 :

กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมาวายาโม ? ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ความพากเพียรชอบ เป็นอย่างไรเล่า ?

อะนุปปันนานัง ปาปะกานัง อะกุสะ-
ลานัง ธัมมานัง อะนุปปาทายะ,
ฉันทัง ชะเนติ, วายะมะติ, วิริยัง
อาระภะติ, จิตตัง ปัคคัณหาติ ปะทะหะติ;

ย่อมทำความพอใจให้เกิดขึ้น, ย่อม
พยายาม, ปรารภความเพียร,
ประคองตั้งจิตไว้, เพื่อจะยังอกุศลธรรม
อันเป็นบาปที่ยังไม่เกิด ไม่ให้เกิดขึ้น;

อุปปันนานัง ปาปะกานัง อะกุสะลานัง
ธัมมานัง ปะหานายะ, ฉันทัง ชะเนติ,
วายะมะติ, วิริยัง อาระภะติ,
จิตตัง ปัคคัณหาติ ปะทะหะติ;

ย่อมทำความพอใจให้เกิดขึ้น, ย่อม
พยายาม,ปรารภความเพียร,
ประคองตั้งจิตไว้, เพื่อจะละอกุศล
ธรรม อันเป็นบาปที่เกิดขึ้นแล้ว;

อะนุปปันนานัง กุสะลานัง ธัมมานัง
อุปปาทายะ, ฉันทัง ชะเนติ, วายะมะติ,
วิริยัง อาระภะติ, จิตตัง ปัคคัณหาติ
ปะทะหะติ;

ย่อมทำความพอใจให้เกิดขึ้น, ย่อม
พยายาม, ปรารภความเพียร,
ประคองตั้งจิตไว้, เพื่อจะยังกุศล
ธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดขึ้น;

อุปปันนานัง กุสะลานัง ธัมมานัง
ฐิติยา, อะสัมโมสายะ, ภิยโยภาวายะ,
เวปุลลายะ ภาวะนายะ ปาริปูริยา,
ฉันทัง ชะเนติ, วายะมะติ, วิริยัง
อาระภะติ, จิตตัง ปัคคัณหาติ ปะทะหะติ

ย่อมทำความพอใจให้เกิดขึ้น, ย่อม
พยายาม, ปรารภความเพียร
ประคองตั้งจิตไว้, เพื่อความตั้งอยู่,
ความไม่เลอะเลือน, ความงอกงามยิ่งขึ้น,
ความไพบูลย์ ความเจริญ, ความเต็มรอบ;
แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว.

อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาวายาโม.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า ความ
พากเพียรชอบ

องค์มรรคที่ 7 :

กะตะมา จะ ภิกขะเว สัมมาสะติ ?	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ความระลึกชอบ เป็นอย่างไร เล่า ?
อิธะ ภิกขเว ภิกขุ,	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุในธรรมวินัยนี้,
กาเย กายานุปัสสี วิหะระติ,	ย่อมเป็นผู้พิจารณาเห็นกายในกาย[1] อยู่เป็นประจำ,
อาตาปี สัมปะชาโน สะติมา,	มีความเพียรเครื่องเผากิเลส, มีสัมปชัญญะ, มีสติ,
วิเนยยะ โลเก อะภิชฌาโทมะนัสสัง;	ถอนความพอใจ และความไม่พอใจในโลกออกเสีย ได้;
เวทะนาสุ เวทะนานุปัสสี วิหะระติ ?	ย่อมเป็นผู้พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนา[2] ทั้ง หลายอยู่เป็นประจำ,
อาตาปี สัมปะชาโน สะติมา,	มีความเพียรเครื่องเผากิเลส, มีสัปชัญญะ, มีสติ,
วิเนยยะ โลเก อะภิชฌาโทมะนัสสัง;	ถอนความพอใจ และความไม่พอใจในโลก ออกเสียได้;
จิตเต จิตตานุปัสสี วิหะระติ	ย่อมพิจารณาเห็นจิตในจิต[3]อยู่เป็นประจำ,
อาตาปี สัมปะชาโน สะติมา,	มีความเพียรเครื่องเผากิเลส, มีสัมปชัญญะ มีสติ,
วิเนยยะ โลเก อะภิชฌาโทมะนัสสัง;	ถอนความพอใจ และความไม่พอใจในโลกออกเสีย ได้;

---

1. เห็นกายในกาย หมายถึง ลมหายใจเข้า-ออก หรือความเป็นไปต่าง ๆ อันเนื่องด้วยกาย เป็นต้น ตามขั้นตอน ของการปฏิบัติในกายานุปัสสนาซึ่งมี 6 วิธี เมื่อสติเกิดขึ้น จะเป็นตัวญาณคือความรู้ในการพิจารณาเห็น กายในกายด้วยสติ และอนุปัสสนาญาณ
2. เห็นเวทนาในเวทนา หมายถึง การที่สองได้แก่ นามกาย เช่น ปีติ สุข โสมนัส โทมนัส และทุกขเวทนา เป็นต้น
3. เห็นจิตในจิต หมายถึง การสังเกตดูในขณะนั้นว่า จิตมีราคะ หรือไม่มีราคะ มีโทสะหรือไม่มีโทสะ เป็นต้น

ธัมเมสุ ธัมมานุปัสสี วิหะระติ, ย่อมเป็นผู้พิจารณา เห็นธรรมในธรรม[1]ทั้งหลายอยู่เป็นประจำ,

อาตาปี สัมปะชาโน สะติมา, มีความเพียรเครื่องเผากิเลส, มีสัมปชัญญะ, มีสติ,

วิเนยยะ โลเก อะภิชฌาโทมะนัสสัง. ถอนความพอใจ และความไม่พอใจ ในโลกออกเสียได้.

อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาสะติ. ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า ความระลึกชอบ.

องค์มรรคที่ 8 :

กะตะโม จะ ภิกขะเว สัมมาสะมาธิ ? ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ความตั้งใจมั่นชอบ เป็นอย่างไรเล่า?

อิธะ ภิกขเว ภิกขุ, ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, ภิกษุในธรรมวินัยนี้,

วิวิจเจวะ กาเมหิ, สงัดแล้วจากกามทั้งหลาย,

วิวิจจะ อะกุสะเลหิ ธัมเมหิ, สงัดแล้วจากธรรมที่เป็นอกุศลทั้งหลาย,

สะวิตักกัง สะวิจารัง, วิเวกะชัง เข้าถึงปฐมฌาน, ประกอบด้วย

ปีติสุขัง ปะฐะมัง ฌานัง อุปะสัมปัชชะ วิตกวิจาร, มีปีติและสุข อันเกิดจากวิเวก

วิหะระติ แล้วแลอยู่

วิตักกะวิจารานัง วูปะสะมา, เพราะความที่วิตกวิจารทั้งสองระงับลง,

อัชฌัตตัง สัมปะสาทะนัง เจตะโส, เข้าถึงทุติยฌาน, เป็นเครื่องผ่องใส

เอโกทิภาวัง, อะวิตักกัง อะวิจารัง, แห่งใจในภายใน, ให้สมาธิเป็นธรรม

สะมาธิชัง ปีติสุขัง ทุติยัง ฌานัง อันเอกผุดมีขึ้น, ไม่มีวิตก ไม่มีวิจาร,

อุปะสัมปัชชะ วิหะระติ; เข้าถึงทุติยฌาน, มีแต่ปีติและสุข อันเกิดจากสมาธิแล้วแลอยู่

---

1. เห็นธรรมในธรรม หมายถึง เห็นสภาวธรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นกุศล, อกุศล หรือเป็นกลาง ๆ ในสภาพที่เป็นไตรลักษณ์ ได้แก่ อนิจจัง, ทุกขัง อนัตตา. เป็นต้น.

ปีติยา จะ วิราคา
อุเปกขะโก จะ วิหะระติ, สะโต จะ
สัมปะชาโน,
สุขัญจะ กาเยนะ ปะฏิสังเวเทติ,
ยันตัง อะริยา อาจิกขันติ, อุเปกขะโก.
สะติมา สุขะวิหารีติ,

อนึ่ง เพราะความจางคลายไปแห่งปีติ,
ย่อมเป็นผู้อยู่อุเบกขา, มีสติและ
สัมปชัญญะ,
และย่อมเสวยความสุขด้วยนามกาย,
ชนิดที่พระอริยเจ้าทั้งหลาย ย่อมกล่าว
สรรเสริญผู้นั้นว่า, "เป็นผู้อยู่เบกขา มีสติอยู่
เป็นปรกติสุข" ดังนี้,

ตะติยัง ฌานัง อุปะสัมปัชชะ วิหะระติ;
สุขัสสะ จะ ปะหานา,
ทุกขัสสะ จะ ปะหานา,
ปุพเพวะ โสมะนัสสะโทมะนัสสานัง
อัตถังคะมา,
อะทุกขะมะสุขัง อุเปกขาสะติปาริสุทธิง,
จะตุตถัง ฌานัง อุปะสัมปัชชะ วิหะระติ.

เข้าถึงตติฌาน แล้วแลอยู่;
เพราะละสุขเสียได้,
และเพราะละทุกข์เสียได้,
เพราะความดับไปแห่งโสมนัสและ
โทมนัสทั้งสองในกาลก่อน,
เข้าถึงจตุตถฌาน, ไม่มีทุกข์ ไม่มีสุข,
มีแต่ความที่สติเป็นธรรมชาติบริสุทธิ์ เพราะ
อุเบกขาแล้วแลอยู่.

อะยัง วุจจะติ ภิกขะเว สัมมาสะมาธิ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย, อันนี้เรากล่าวว่า ความ
ตั้งใจมั่นชอบ.

17. บทพิจารณาสังขาร

(ทุกวันทำวัตรเช้า และ เวลาเข้านอน)

สัพเพ สังขารา อะนิจจา,

สังขารคือร่างกายจิตใจ, และรูปธรรมนามธรรมทั้ง
หมดทั้งสิ้น, มันไม่เที่ยง; เกิดขึ้นแล้วดับไป มีแล้วหายไป,

สัพเพ สังขารา ทุกขา,	สังขารคือร่างกายจิตใจ, และรูปธรรมนามธรรมทั้งหมดทั้งสิ้น, มันเป็นทุกข์ทนยาก; เพราะเกิดขึ้นแล้ว, แก่ เจ็บตายไป.
สัพเพ ธัมมา อะนัตตา,	สิ่งทั้งหลายทั้งปวง, ทั้งที่เป็นสังขารและมิใช่สังขาร ทั้งหมดทั้งสิ้น, ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน; ไม่ควรถือว่าเรา ว่าของเรา ว่าตัวว่าตนของเรา,
อะธุวัง ชีวิตัง,	ชีวิตเป็นของไม่ยั่งยืน;
ธุวัง มะระณัง,	ความตายเป็นของยั่งยืน;
อะวัสสัง มะยา มะริตัพพัง,	อันเราจะพึงตายเป็นแท้;
มะระณะปะริโยสานัง เม ชีวิตัง,	ชีวิตของเรา มีความตาย เป็นที่สุดรอบ;
ชีวิตัง เม อะนิยะตัง	ชีวิตของเรา เป็นของไม่เที่ยง;
มะระณัง เม นิยะตัง	ความตายของเรา เป็นของเที่ยง;
วะตะ,	ควรที่จะสังเวช;
อะยัง กาโย,	ร่างกายนี้;
อะจิรัง,	มิได้ตั้งอยู่นาน;
อะเปตะวิญญาโณ,	ครั้นปราศจากวิญญาณ;
ฉุฑโฑ,	อันเขาทิ้งเสียแล้ว
อะธิเสสสะติ,	จักนอนทับ
ปะฐะวิง,	ซึ่งแผ่นดิน
กะฬิงคะรัง อิวะ,	ประดุจดังว่าท่อนไม้และท่อนฟืน
นิรัตถัง.	หาประโยชน์มิได้.

หมายเหตุ : บทพิจารณานี้ของเก่า แต่ได้แก้ไขคำแปลของบทที่ว่า สัพเพ ธัมมา อะนัตตา ซึ่งยังผิดพลาดอยู่ โดยที่แปลว่า ธัมมะเท่ากับคำว่า สังขาร, ซึ่งผิดหลักธรรมและเป็นไปไม่ได้, จึงได้แก้ไขเสียใหม่ ตามที่ปรากฏอยู่นั้น.

18. ทวตฺตึสาการ (บทพิจารณาอาการ 32)

ขุ.ขุ.4; ม.มู.;ที.ม.(มหา)สติปัฏฐานสูตร,กายานุปัสสนาตอนที่ 4

หัวหน้านำ: หันทะ มะยัง ทะวัตติงสาการะปาฐัง ภะณามะ เส.

อะยัง โข เม กาโย,	กายของเรานี้แล;
อุทธัง ปาทะตะลา,	เบื้องบนแต่พื้นเท้าขึ้นมา;
อะโธ เกสะมัตถะกา,	เบื้องต่ำแต่กระหม่อมผมลงไป;
ตะจะปะริยันโต,	มีหนังหุ้มอยู่โดยรอบ;
ปูโร นานัปการัสสะ อะสุจิโน,	เต็มไปด้วยของไม่สะอาดมีประการต่าง ๆ;
อัตถิ อิมัสมิง กาเย,	ในร่างกายนี้มี;

เกสา,	ผมทั้งหลาย;	โลมา,	ขนทั้งหลาย;
นะขา,	เล็บทั้งหลาย;	ทันตา,	ฟันทั้งหลาย;
ตะโจ,	หนัง;	มังสัง,	เนื้อ,
นะหารู,	เอ็น,	อัฏฐี,	กระดูก,
อัฏฐิมิญชัง,	เยื่อในกระดูก	วักกัง,	ม้าม,
หะทะยัง,	หัวใจ	ยะกะนัง,	ตับ
กิโลมะกัง,	ผังผืด	ปิหะกัง,	ไต
ปัปผาสัง,	ปอด	อันตัง,	ไส้ใหญ่
อันตะคุณัง,	สายรัดไส้	อุทะริยัง,	อาหารใหม่
กะรีสัง,	อาหารเก่า	ปิตตัง,	น้ำดี
เสมหัง,	น้ำเสลด	ปุพโพ,	น้ำเหลือง
โลหิตัง,	น้ำเลือด	เสโท,	น้ำเหงื่อ
เมโท,	น้ำมันข้น	อัสสุ,	น้ำตา
วะสา,	น้ำมันเหลว	เขโฬ,	น้ำลาย

สิงฆาณิกา,	น้ำมูก	วะสิกา,	น้ำมันไขข้อ
มุตตัง,	น้ำมูตร;	มัตถะเก มัตถะลุงคัง,	มันสมองในกะโหลกศีรษะ;
เอวะมะยัง เม กาโย,		กายของเรานี้ อย่างนี้;	
อุทธัง ปาทะตะลา,		เบื้องบนแต่พื้นเท้าขึ้นมา;	
อะโธ เกสะมัตถะกา,		เบื้องต่ำแต่ปลายผมลงไป:	
ตะจะปะริยันโต,		มีหนังหุ้มอยู่เป็นที่สุดรอบ;	
ปูโร นานัปปะการัสสะ อะสุจิโน,		เต็มไปด้วยของไม่สะอาดมีประการต่าง ๆ	
เสยยถีทัง ปฏิกูลโล		เป็นของน่าเกลียดปฏิกูลไม่งามทั้งสิ้น อย่างนี้แล;	

19. ปราภวสุตตปาฐ

ขุ.สุ.25/304/346

หัวหน้าว่า: หันทะ มะยัง ปะราภะวะสุตตะปาฐัง ภะณามะ เส.

สุวิชาโน ภะวังโหติ,	ผู้รู้ดีเป็นผู้เจริญ,
ทุวิชาโน ปะราภะโว,	ผู้รู้ชั่วเป็นผู้เสื่อม,
ธัมมะกาโม ภะวัง โหติ,	ผู้ใคร่ธรรมเป็นผู้เจริญ,
ธัมมะเทสสี ปะราภะโว.	ผู้เกลียดชังธรรมเป็นเสื่อม.

1. อะสันตัสสะ ปิยา โหนติ นะ สันเต กุรุเต ปิยัง,
อะสะตัง ธัมมัง โรเจติ ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.
เขานั้นทำความรักในอสัตบุรุษ, ไม่ทำความรักในสัตบุรุษ
เขาชอบใจธรรมของอสัตบุรุษ, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

2. นิททาสีลี สะภาสีลี อะนุฏฐาตา จะ โย นะโร.
อะละโส โกธะปัญญาโณ ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.

ผู้ใดเป็นผู้ชอบนอนหลับ, ชอบพูดคุย, ไม่ขยัน เกียจคร้านการงาน,
และเป็นคนมักโกรธ, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

3. โย มาตะรังวา ปิตะรัง วา ชิณณะกัง คะตะโยพพะนัง.
ปะหุสันโต นะ ภะระติ ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.
ผู้ใดมีความสามารถอยู่, ไม่เลี้ยงดูบิดามารดา ผู้ชรา
อันมีวัยหนุ่มผ่านไปแล้ว, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

4. โย พราหมะณัง สะมะณัง วา อัญญัง วาปี วะณิพพะกัง,
มุสาวาเทนะ วัญเจติ ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.
ผู้ใดหลอกลวงสมณะพราหมณ์, หลอกแม้วณิพกคนขอทานอื่นใด
ด้วยมุสาวาท, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

5. ปะหูตะวิตโต ปุริโส สะหิรัญโญ สะโภชะโน.
เอโก ภุญชะติ สาทูนิ ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.
ผู้ใดมีทรัพย์มีเงิน มีของเหลือกินเหลือใช้, เขาบริโภค
ของที่ดี ๆ นั้นแต่ผู้เดียว, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

6. ชาติถัทโธ ธะนะถัทโธ โคตตะถัทโธ จะ โย นะโร
สัญญาติง อะติมัญเญติ ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.
ผู้ใดหยิ่งเพราะชาติกำเนิด, หยิ่งเพราะทรัพย์, หยิ่งเพราะโคตร,
แล้วดูหมิ่นซึ่งญาติของตน, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

7. อิตถีธุตโต สุราธุตโต อักขะธุตโต จะ โย นะโร,
ลัทธัง ลัทธัง วินาเสติ ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.
ผู้ใดเป็นนักเลงหญิง นักเลงสุรา และนักเลงเล่นการพนัน, เขาได้
ทำลายทรัพย์ที่หาได้มา ให้พินาศฉิบหายไป, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

8. เสหิ ทาเรหิ อะสันตุฏโฐ เวสิยาสุ ปะทุสสะติ.
ทุสสะติ ปะระทาเรสุ ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.
ผู้ใดไม่พอใจรักใคร่ในภรรยาตน, กลับไปเที่ยวซุกซนกับหญิงแพศยา,
และลอบทำชู้กับภรรยาของผู้อื่น, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

9. อะตีตะโยพพะโน โปโส อาเนติ ติมพะรุตถะนิง,
ตัสสา อิสสา นะ สุปะติ ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.
ชายแก่ผู้มีวัยหนุ่มล่วงไปแล้ว, ได้นำหญิงสาวน้อยมีฉันเท่าลูกมะพลับ
มาเป็นภรรยา เขานอนไม่หลับเพราะความหึงหวง และห่วงอาลัยในหญิงนั้น.
ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

10. อิตถิง โสณฑิง วิกิระณิง ปุริสัง วาปี ตาทิสัง,
อิสสะริยัสมิง ฐะเปติ ตัง ปาระภะวะโต มุขัง.
ชายใดตั้งหญิงนักเลงใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายมาเป็นแม่เรือน, หรือหญิงใด
ตั้งชายนักเลงใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่ายมาเป็นพ่อเรือน, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

11. อัปปะโภโค มะหาตัณโห ขัตติเย.ชายะเต กุเล,
โส จะ รัชชัง ปัตถะยะติ ตัง ปะราภะวะโต มุขัง.
ผู้ใดเกิดในตระกูลกษัตริย์, มีโภคะน้อย, แต่มีความอยากใหญ่
ปรารถนาราชสมบัติ, ข้อนั้นเป็นทางแห่งความเสื่อม.

เอเต ปะราภะเว โลเก ปัณฑิโต สะมะเวกขิยะ,
อะริยะทัสสะนะสัมปันโน สะโลเก ภะชะเต สิวัง.
ผู้เป็นบัณฑิตสมบูรณ์ด้วยทัสสนะอันประเสริฐ, ได้เห็นเหตุแห่งความเสื่อมทั้ง
หลายเหล่านั้นชัดแล้ว ท่านย่อมเว้นสิ่งเหล่านี้เสีย (เมื่อเป็นเช่นนี้)ท่านจึงพบและ
เสพแต่โลกซึ่งมีแต่ความเจริญ (ฝ่ายเดียว). อิติ ดังนี้แล.